

УДК 330.3:338.2

JEL 5, Q5, 1

DOI: [https://doi.org/10.37203/kibit.2025.53\(2\).02](https://doi.org/10.37203/kibit.2025.53(2).02)

Оксана БАКУЛІНА,

кандидатка педагогічних наук,
завідувачка кафедри економіки,
менеджменту та підприємництва
ORCID ID: 0000-0002-9116-315X
bakulina@kibit.edu.ua

Тетяна МОМОНТ,

кандидатка економічних наук, доцентка,
ORCID ID: 0000-0002-6371-599X
momont@kibit.edu.ua

Наталія ПРОЦЕНКО,

кандидатка економічних наук, доцентка,
ORCID ID: 0009-0000-3145-7693
procenko@kibit.edu.ua

Вікторія ШИМАНСЬКА,

кандидатка економічних наук, доцентка,
директорка ЖФ КІБіТ
ORCID ID: 0000-0003-0734-0721
v.shimanskaya@kibit.edu.ua
Житомирська філія
Київського інституту бізнесу та технологій
м. Житомир, Україна

ІНКЛЮЗИВНЕ ЗРОСТАННЯ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті розглянуто сутність і роль інклюзивного зростання та підкреслено досвід його розвитку на міждержавному рівні. З'ясовано, що концепція інклюзивного зростання досі не отримала всеосяжного врахування у процесі розробки програм довгострокового поступу регіональних економічних систем. Розглянуто складники та принципи моделі інклюзивного зростання. Доведено, що Україна, формуючи власну модель інклюзивності – основу побудови солідарного соціально-економічного майбутнього, має активно впроваджувати рекомендації глобальних інститутів регулювання політики інклюзивності.

Ключові слова: сталий розвиток, інклюзивне зростання, цілі поступу, механізми інтенсивного інклюзивного зростання, моделі інклюзивного зростання.

Oksana BAKULINA,
PhD (Pedag.)
Head of the Department of Economics,
Management and Entrepreneurship
ORCID ID: 0000-0002-9116-315X
bakulina@kibit.edu.ua

Tetyana MOMONT,
PhD (Econ.), Associate Professor
ORCID ID: 0000-0002-6371-599X
momont@kibit.edu.ua

Natalia PROTSENKO,
PhD (Econ.), Associate Professor
ORCID ID: 0009-0000-3145-7693
procenko@kibit.edu.ua

Viktoriya SHYMANSKA,
PhD (Econ.), Associate Professor
Director of the Zhytomyr branch of KIBiT
ORCID ID: 0000-0003-0734-0721
v.shimanskaya@kibit.edu.ua
Zhytomyr branch of Kyiv Institute
of Business and Technology
Zhytomyr, Ukraine

INCLUSIVE GROWTH IN THE CONDITIONS OF MODERN SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT: THEORETICAL ASPECT

The article examines the essence and role of inclusive growth. The experience of developing inclusive growth at the interstate level is emphasized. Inclusive growth is defined as sustainable, environmentally oriented economic development that ensures the optimal relationship between economic dynamics and opportunities that are formed for the population and are expressed in fair access to the created benefits in both the short and long term. It is established that the trajectories of inclusive growth are formed in the context of a fairly wide range of regulatory instruments, starting from the development of mechanisms for the development of a competitive environment, building and configuring a differentiated tax policy and ending with measures to ensure employment of the population, increase environmental well-being, and intensify investment and innovation spheres of life in order to accelerate economic growth and form social stability. It was found that despite the emphasis and orientation of state policy priorities on the concept of inclusive growth, it has not yet been comprehensively taken into account in the process of developing programs for the long-term development of regional economic systems. It was emphasized that such a complexity

lies in the need to apply appropriate approaches to developing new forms and models of economic growth of regional systems that eliminate the inertia of traditional approaches to developing long-term state programs for socio-economic development. The main components are considered, the implementation of which ensures the effective formation of inclusive growth. The key principles of the inclusive growth model are analyzed. It is noted that Ukraine, forming its own model of inclusion as the basis for building a solidary socio-economic future, must, taking into account national realities, actively implement key recommendations of global institutions regulating inclusive policy.

Keywords: *sustainable development, inclusive growth, sustainable development goals, mechanisms of intensive inclusive growth, models of inclusive growth.*

Вступ

Найважливішим пріоритетом державної політики в епоху глобалізації, високого рівня відкритості суспільства, його інтеграції до глобального інформаційного простору, «прозорості» інструментів та результатів державного управління стає орієнтація на підвищення якості життя. Ця багатоаспектна категорія передбачає разом зі зростанням економічного складника розвиток екологічного, соціального та інституційного аспектів соціуму, актуалізуючи пошук моделей розвитку, які б забезпечували вирішення поставлених проблем у масштабах всього суспільства, а не лише фрагментарно. Необхідна пріоритезація збалансованого розвитку, зорієнтованого на економічну динаміку і розподіл доходів, соціальні та екологічні аспекти, які стають головними на рівні державного управління, корпоративного менеджменту і домашніх господарств.

Економічне зростання слід розглядати у ширшому ракурсі та з використанням різних наукових розробок. Саме тому на особливу увагу заслуговує концепція інклюзивного зростання, здатна забезпечити соціально-економічний розвиток у контексті підвищення соціального добробуту населення як стратегічного механізму інтенсифікації економіки.

Мета статті – проаналізувати сучасні дослідження щодо проблем інклюзивного зростання економіки.

Інтенсивний розвиток інформаційного суспільства, економіки знань, цифровізація формують адаптивні до нових реалій моделі економічного зростання, особливістю котрих стає домінування соціальної державної політики та зростаюча роль нематеріальних факторів виробництва – ключових чинників забезпечення конкурентоспроможності й підвищення рівня життя населення. Звідси, поширюється концепція інклюзивного зростання, що зумовлює зміщення пріоритетів у моделях економічного розвитку з кількісного треку на якісний, тобто з факторів економічного зростання на чинники стимулювання соціального капіталу та залучення суспільства до створення і розподілу кінцевого продукту, локалізації нерівності у доходах населення тощо.

Уперше термін «інклюзивне зростання» використали в матеріалах ООН 2004 р. після формування відповідної групи, яка досліджувала модель інклюзивного поступу національних економік. Із 2008 р. Азіатський банк

розвитку долучив концепцію інклюзивного зростання до актуальних напрямів поступу, окресливши дефініцію «інклюзивне зростання» економічним зростанням, що сприяє розвитку творчих і продуктивних можливостей соціуму щодо рівного доступу до ресурсів і ринків (The Growth Report, 2008).

Із 2017 р. аналітичною групою Світового економічного форуму щорічно готується Доповідь про інклюзивне зростання та розвиток країн світу. На модель економічного зростання зараз орієнтується Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) за напрямом «Зв'язок продуктивності з інклюзивністю» (Policy Shaping ..., 2015): інклюзивне зростання – «економічне зростання, що сприяє приросту не тільки макроекономічних показників, а й підвищенню рівня та якості життя населення у сьогоденні та майбутньому (тобто враховуючи інтереси майбутніх поколінь)» (All on Board..., 2014).

Інклюзивне зростання розглядається з двох позицій Центром міжнародної політики та інклюзивного розвитку (International Policy Centre for Inclusive Growth): «... як *процес* інклюзивне зростання передбачає забезпечення повсюдної участі в процесі зростання через опосередковане прийняття рішень та безпосередню участь в забезпеченні самого зростання, як *результат* – це справедливий розподіл доходів» (Exploring and Strengthening..., 2013).

Найбільшого імпульсу проблема інклюзивного зростання економіки набула у доповіді ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року» (Перетворення..., 2018) зі 17 стратегічними цілями, які почасти акцентують увагу на інклюзивному зростанні: ціль 8 – парадигма інклюзивного економічного зростання забезпечує соціально-економічний прогрес і підвищення якості життя населення; ціль 17 – необхідний перехід чинної системи оцінки економічного зростання на основі агрегованих показників до нової системи статистичного виміру ефективності соціально-економічного розвитку, оскільки наявна не здатна вповні відобразити прогрес у сфері інклюзивного сталого зростання (Goals to Transform Our World...).

Концепція інклюзивного економічного зростання активно реалізується на державному рівні в Україні. Відповідно до Указу Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», одним із найголовніших завдань державної політики є досягнення зростання рівня та якості життя населення, додержання конституційних прав і свобод людини в контексті забезпечення національних інтересів України щодо сталого розвитку економіки (Про Цілі..., 2019), тобто актуалізує додаткову відповідальність органів державної влади, оскільки інтенсифікація економічного зростання не повинна призводити до погіршення якості життя населення.

Методи та матеріали

Авторками були використані такі методи дослідження: аналіз і синтез (з'ясування сутності поняття «інклюзивне зростання»), наукова абстракція, індукція та дедукція (систематизація та узагальнення вітчизняного і зарубіжного

досвіду інклюзивного зростання економіки), абстрактнологічний метод (теоретичне узагальнення результатів дослідження та формулювання висновків).

Результати

Концепція інклюзивного зростання набуває дедалі більшої актуальності серед науковців і експертів у галузі державного управління. Доцільно розглянути трактування «інклюзивного зростання» зарубіжними й вітчизняними вченими та практиками: М. Равільон визначає дефініцію «включенням різних верств населення до системи розподілу національного багатства, що генерується, з обов'язковою участю в його створенні» (Ravallion, 2001); Л. Пауль, А. Стефан – стійким, екологічно орієнтованим розвитком економіки з акцентом на принципах «зеленої економіки» (Stefan & Paul, 2008); М. Фешар – моделлю збалансованого розвитку соціально-економічної системи, яка формує соціальний та екологічний добробут (Feshari & Valibeigi, 2017); І. Бобух і С. Щегель – підходом, орієнтованим на забезпечення рівних умов для всіх учасників економічного процесу, за якого позитивні результати зростання розподіляються між усіма верствами суспільства. Цей підхід виходить за межі класичних моделей економічного розвитку, підкреслюючи такі важливі аспекти, як стан здоров'я населення, рівень і якість життя, розвиток людського капіталу, екологічна безпека, соціальні гарантії, продовольча стабільність, справедливий розподіл ресурсів, доходів і багатства (Бобух & Щегель, 2018).

За визначенням Р. Хасмата, інклюзивне зростання – «економічне зростання, що формує розвиток соціальної економіки, зокрема зростання добробуту населення, зниження диференціації між доходами населення завдяки справедливому і прямому розподілу національного багатства» (Hasmath, 2015). Основним призначенням концепції інклюзивного зростання, на думку Р. Рамоса і Р. Ранієрі, є забезпечення бездискримінаційного поліпшення життєвих умов населення, ослаблення нерівності в доходах, покращення доступу до освіти, медицини, соціальної інфраструктури, продовольчого забезпечення (Ranieri et al., 2015). Натомість А. Жуковська зазначає: інклюзивне зростання – «всебічний розвиток людського капіталу; скорочення нерівності та бідності; важливість активної участі в економічному житті, а не тільки в розподілі доходу; отримання вигоди широкими верствами населення, особливо дітьми, жінками, людьми похилого віку; дбайливе використання природних ресурсів і захист навколишнього середовища» (Жуковська, 2019).

Узагальнюючи вищезазначені підходи до інтерпретації досліджуваної дефініції, інклюзивне зростання – це стійкий, екологічно орієнтований розвиток економіки, що забезпечує оптимальне відношення між економічною динамікою та можливостями, які формуються для населення і виражаються у справедливому доступі до створюваних благ у коротко- та довгостроковій перспективах, де ключовим механізмом є цифрова трансформація економічних відносин, яка забезпечує інтенсифікацію соціального прогресу на основі цифрового доступу до ринків і ресурсів, подолання соціальних і територіальних бар'єрів та збалансований розподіл регіонального продукту.

У 2024 р. на саміті лідерів країн G20 в Ріо-де Жанейро (Бразилія) було узгоджено рекомендації для забезпечення інклюзивного зростання (Табл. 1).

Таблиця 1

*Ключові рекомендації G20 (Декларація Ріо-де-Жанейро)
зі сприяння інклюзивному зростанню*

№	Напрями	Ключові рекомендації
1.	Боротьба з корупцією	Активізація антикорупційних дій: – вплив на зменшення бідності та нерівності; – популяризація етичних стандартів і нетерпимість до корупційних проявів; – зміцнення співпраці правоохоронних структур, зокрема в межах GlobE Network.
2.	Податкова політика	Запровадження справедливих податкових підходів: – впровадження прогресивного оподаткування за принципами, погодженими G20; – участь у глобальних ініціативах з уникнення ерозії податкової бази та переміщення прибутків (BEPS).
3.	Міжнародне наукове та інноваційне співробітництво	Сприяння глобальній науковій рівності: – відкриті інновації та обмін технологіями; – відкрита наука, добровільне нарощування потенціалу; – усунення бар’єрів у доступі до знань і технологічного прогресу.
4.	Зайнятість і соціальна інтеграція	Підтримка створення якісних робочих місць: – забезпечення гідної праці для всіх груп населення; – інтеграція вразливих верств населення у ринок праці.
5.	Міжнародна фінансова система	Модернізація глобальної фінансової системи: – подолання викликів сталого розвитку, зміни клімату й боротьби з бідністю; – добровільне формування національних платформ для залучення «зеленого» фінансування, особливо в країнах, що розвиваються.
6.	Енергетичний перехід	Інвестування у сталу енергетику: – усунення фінансового розриву в реалізації енергопереходів; – стимулювання інвестицій у низьковуглецеві технології; – забезпечення доступу до недорогих фінансових ресурсів.
7.	Штучний інтелект і ринок праці	Реалізація рішень міністрів праці G20: – розробка орієнтирів для безпечного, надійного та етичного застосування ШІ у сфері зайнятості.

Джерело: сформовано на основі: G20 Rio de Janeiro Leaders’ Declaration, 2024.

Рекомендації G20 спрямовано на пришвидшення реалізації Цілей сталого розвитку завдяки додатковим інструментам і підходам для подолання нерівності: розширення доступу до ресурсів розвитку за посередництва багатосторонніх банків розвитку, використання інноваційних фінансових механізмів.

Траєкторії інклюзивного зростання формуються в контексті досить широкого спектру інструментів регулювання – від вироблення механізмів розвитку конкурентного середовища, побудови та конфігурування диференційованої податкової політики до заходів забезпечення зайнятості населення, підвищення екологічного благополуччя, інтенсифікації інвестиційної та інноваційної сфер життєдіяльності задля прискорення економічного зростання і формування соціальної стабільності (Ekins, 2000). Однак попри акцентування та орієнтацію пріоритетів державної політики на концепції інклюзивного зростання, вона досі не отримала всеосяжного врахування у процесі розробки програм довгострокового розвитку регіональних економічних систем через необхідність застосування відповідних підходів до вироблення нових форм і моделей економічного зростання регіональних систем, які нівелюють інерцію традиційних підходів до розробки довгострокових державних програм соціально-економічного розвитку.

Науковці виокремлюють основні складники, що забезпечують ефективне формування інклюзивного зростання: «1) нарощування факторів виробництва та підвищення ефективності їх використання; 2) створення і розвиток енергоефективності функціонування соціально-економічних систем, зокрема за модернізації основних засобів виробництва, що забезпечують локалізацію викидів та зростання екологічного добробуту, підвищення продуктивності праці, декарбонізації економіки (перехід на концепцію розвитку «зеленої економіки»); 3) розвиток системи інфраструктурного забезпечення економічного зростання задля вдосконалення економічних відносин і максимізації процесів залучення економічних агентів у процес створення кінцевого продукту; 4) концентрація механізмів державного регулювання у нарощуванні науково-технологічного потенціалу, створення та виробничого освоєння інноваційних продуктів і послуг у межах реалізації концепції підвищення продуктивності праці й оптимізації господарських процесів» (Samans et al., 2018; Feshari & Valibeigi, 2017). Ефективний розвиток економіки передбачає комплексне розуміння процесу економічного зростання, розширює його межі до соціального виміру прогресу, що розглядається Азіатським банком розвитку в контексті виокремлення основних механізмів інтенсивного інклюзивного зростання (Рис.1).

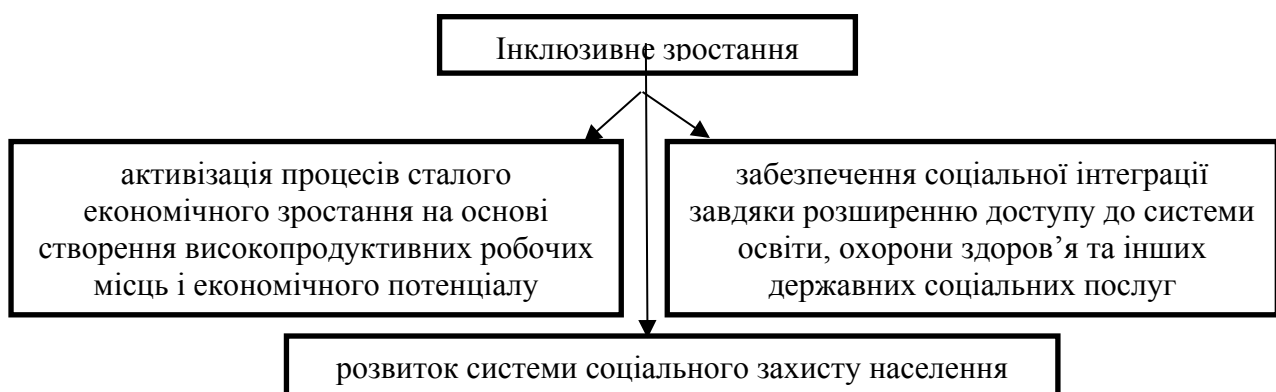

Рисунок. 1. Механізми інтенсивного інклюзивного зростання

Джерело: сформовано на основі: Framework of Inclusive Growth Indicators, 2011.

Концепція інклюзивного зростання має дотримуватися чіткої позиції: переорієнтація державної політики з національного на регіональний рівень, визнаючи важливість і необхідність розвитку регіональних програм та стратегій, які мають бути синхронізовані з національною ідеєю інклюзивного зростання. Тому виокремлюють 6 головних принципів моделі інклюзивного зростання:

- ✓ ефективна концепція розвитку суспільства – соціальні пріоритети над економічними;
- ✓ повномасштабна інклюзія населення – процес створення, розподілу і перерозподілу кінцевого та проміжного продуктів;
- ✓ просторова, соціальна, економічна та інституційна організація справедливого розподілу національного продукту;
- ✓ інвестиційні процеси повинні забезпечувати паритетну ефективність в економічному і народногосподарському плані;
- ✓ дотримання принципів гнучкості економічних систем уможливають адаптацію до зміни внутрішніх і зовнішніх умов, стійкого соціально-економічного розвитку;
- ✓ інклюзивна модель зростання досягає максимальної ефективності за зміщення центрів прийняття рішень із центрального на регіональний рівень (Dai et al., 2018; Anand et al., 2013).

Реалізація зазначених принципів обумовлює інтенсивний соціально-орієнтований розвиток, що сприятиме прискоренню економічної динаміки та формуванню системних перетворень в економічному розвитку країни.

Висновок

Отже, інклюзивне зростання у сучасних умовах глобальних викликів є однією з головних передумов стабільного і справедливого розвитку суспільства, що потребує комплексного підходу, який передбачає:

- модернізацію інститутів;
- удосконалення системи оподаткування;
- інвестиції в людський капітал, цифрову трансформацію та сталу зайнятість.

Україна, формуючи власну модель інклюзивності як основу для побудови солідарного соціально-економічного майбутнього, повинна з урахуванням національних реалій активно впроваджувати ключові рекомендації глобальних інститутів регулювання політики інклюзивності, що зменшить соціальну нерівність і створить умови для гідної праці, соціального захисту, рівного доступу до ресурсів, стійкості економіки та посилить міжнародний імідж держави, котра демонструє справедливий розвиток і соціальну згуртованість. Інклюзивне зростання для України – це не лише стратегічний вибір, а необхідна умова подолання внутрішніх дисбалансів та руху до європейських цінностей сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бакуліна, О., Тернопільська, В. (2021). «Зелена» економіка як умова сталого розвитку. *Вісник КІБіТ*, 2 (48). 39-44.
2. Бобух, І., Щегель, С. (2018). Стратегічні орієнтири економічного зростання України: інклюзивність як ключовий пріоритет. *Вісник НАН України*, 7. 55-70.
3. Дідух, С., Лобоцька, Л., Мініна В. (2020). Інклюзивна економіка як нова парадигма сталого розвитку. *Український журнал прикладної економіки*, 5(3). 100-107.
4. Жуковська, А. (2019). Інклюзивний підхід до розвитку економіки: генезис виникнення та основні положення. *Вісник ТНЕУ*, 2. 7-23.
5. Неймет, В., Михальчинець, Н. (2023). Тенденції інклюзивного зростання національної економіки та територіальних громад в умовах подолання загроз економічної безпеки. *Науковий вісник Ужгородського Університету. Серія: Економіка*, 2 (62). 15-19.
6. Паулик, А. (2023). Формування конкурентних переваг економіки регіону: інклюзивний аспект. *Економіка та суспільство*, 55. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2902>
7. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. (2018). UNDP. URL <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/peretvorenniya-nashoho-svitu-poryadok-dennyu-u-sferi-staloho-rozvytku-do-2030-roku>
8. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 р.: Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>.
9. All on Board: Making Inclusive Growth Happen. Paris. OECD. 2014. URL: <http://www.oecd.org/inclusive-growth/All-on-Board-Making-Inclusive-Growth-Happen.pdf/>
10. Anand, R., Mishra, S., Peiris, S.J. (2013). Inclusive Growth: Measurement and Determinants. *IMF Working Paper*, 13/135. URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2013/wp13135.pdf>
11. Bakulina, O., Legan, I., Bakhov, I. (2019). Cluster Associations as a Factor of Innovative and Integrative Development of the Economy. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, 8(10). 2249-2255. DOI: <https://doi.org/10.35940/ijitee>.
12. Dai, Q., Shin, E., Smith, C. (2018). Open and Inclusive Collaboration in Science: A Framework. *OECD Science, Technology and Industry Working Papers*, 7. Paris: OECD Publishing.
13. Ekins, P. (2000). Economic Growth and Environmental Sustainability: The Prospects for Green Growth. Routledge.
14. Exploring and Strengthening the Intersections between Social Protection, Employment and Inclusive Growth. (2013). Issues Paper for G20 DWG on Growth with Resilience. Brasilia DF, Brazil: International Policy Centre for Inclusive Growth (IPC – IG).

15. Feshari, M., Valibeigi, M. (2017). Determinants of inclusive growth in ranian regions. *Regional Science Inquiry*, 9(1). 167-175.
16. Framework of Inclusive Growth Indicators Key Indicators for Asia and the Pacific 2011. Special Supplement. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/739indicators.pdf>
17. G20 Rio de Janeiro Leaders' Declaration. (2024). Brazil. URL: <https://g20.org/wp-content/uploads/2024/11/G20-Rio-de-Janeiro-Leaders-Declaration-EN.pdf>
18. Goals to Transform Our World. United Nations. URL: <https://www.un.org/en/exhibits/page/sdgs-17-goals-transform-world>
19. Hasmath, R. (2015). Inclusive growth, development and welfare policy: A critical assessment. Routledge Taylor & Francis Group.
20. Policy Shaping and Policy Making: The governance of Inclusive Growth. Paris: OECD. (2015). URL: <http://www.oecd.org/governance/ministerial/the-governance-of-inclusive-growth.pdf>
21. Ranieri, R., Ramos, R.A. (2015). After All, What is Inclusive Growth? *International Policy Centre for Inclusive Growth (IPC-IG)*, 188. URL: <http://www.worldwewant2015.org/node/350379>
22. Ravallion, M. (2001). Growth, Inequity and Poverty: Looking Beyond Averages. *World Development*, 29(11). 1803-1815.
23. Samans, R., Blanke, J., Drzeniek, M., Corrigan, G. (2018). The Inclusive Development Index 2018 Summary and Data Highlights. Geneva, Switzerland: World Economic Forum. World Economic Forum. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2018.pdf
24. Stefan, A., Paul, L. (2008). Does it pay to be green? A systematic overview. *The Academy of Management Perspectives*, 22 (4). 45-62.
25. The Growth Report: Strategies for Sustained Growth and Inclusive Development. Washington DC: World Bank. World Bank. (2008). URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/6507/449860PUB0Bo>

REFERENCES:

1. All on Board: Making Inclusive Growth Happen. Paris. OECD. 2014. URL: <http://www.oecd.org/inclusive-growth/All-on-Board-Making-Inclusive-Growth-Happen.pdf/>
2. Anand, R., Mishra, S., Peiris, S.J. (2013). Inclusive Growth: Measurement and Determinants. IMF Working Paper, 13/135. URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2013/wp13135.pdf>
3. Bakulina, O., Legan, I., Bakhov, I. (2019). Cluster Associations as a Factor of Innovative and Integrative Development of the Economy. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, 8(10). 2249-2255. DOI: <https://doi.org/10.35940/ijitee>.
4. Bakulina, O., Ternopilska, V. (2021). «Zelena» ekonomika yak umova staloho rozvytku. *Visnyk KIBiT*, 2 (48). 39-44. [in Ukrainian]

5. Bobukh, I., Shchehel, S. (2018). Stratehichni oriientyry ekonomichnoho zrostantia Ukrainy: inkliuzyvnist yak kliuchovyi priorytet. Visnyk NAN Ukrainy, 7. 55-70. [in Ukrainian]
6. Dai, Q., Shin, E., Smith, C. (2018). Open and Inclusive Collaboration in Science: A Framework. OECD Science. Technology and Industry Working Papers, 7. Paris: OECD Publishing.
7. Didukh, S., Lobotska, L., Minina V. (2020). Inkliuzyvna ekonomika yak nova paradyhma staloho rozvytku. Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky, 5(3). 100-107. [in Ukrainian]
8. Ekins, P. (2000). Economic Growth and Environmental Sustainability: The Prospects for Green Growth. Routledge.
9. Exploring and Strengthening the Intersections between Social Protection, Employment and Inclusive Growth. (2013). Issues Paper for G20 DWG on Growth with Resilience. Brasilia DF, Brazil: International Policy Centre for Inclusive Growth (IPC – IG).
10. Feshari, M., Valibeigi, M. (2017). Determinants of inclusive growth in ranian regions. Regional Science Inquiry, 9(1). 167-175.
11. Framework of Inclusive Growth Indicators Key Indicators for Asia and the Pacific 2011. Special Supplement. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/739indicators.pdf>
12. G20 Rio de Janeiro Leaders' Declaration. (2024). Brazil. URL: <https://g20.org/wp-content/uploads/2024/11/G20-Rio-de-Janeiro-Leaders-Declaration-EN.pdf>
13. Goals to Transform Our World. United Nations. URL: <https://www.un.org/en/exhibits/page/sdgs-17-goals-transform-world>
14. Hasmath, R. (2015). Inclusive growth, development and welfare policy: A critical assessment. Routledge Taylor & Francis Group.
15. Neimet, V., Mykhalchynets, N. (2023). Tendentsii inkliuzyvnoho zrostantia natsionalnoi ekonomiky ta terytorialnykh hromad v umovakh podolannia zahroz ekonomichnoi bezpeky. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Universytetu. Serii: Ekonomika, 2 (62). 15-19. [in Ukrainian]
16. Paulyk, A. (2023). Formuvannia konkurentnykh perevah ekonomiky rehionu: inkliuzyvnyi aspekt. Ekonomika ta suspilstvo, 55. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2902> [in Ukrainian]
17. Peretvorennia nashoho svitu: Poriadok denniy u sferi staloho rozvytku do 2030 roku. (2018). UNDP. URL <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/peretvorennya-nashoho-svitu-poryadok-dennyy-u-sferi-staloho-rozvytku-do-2030-roku> [in Ukrainian]
18. Policy Shaping and Policy Making: The governance of Inclusive Growth. Paris: OECD. (2015). URL: <http://www.oecd.org/governance/ministerial/the-governance-of-inclusive-growth.pdf>
19. Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 r.: Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 30.09.2019 r. № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>. [in Ukrainian]

20. Ranieri, R., Ramos, R.A. (2015). After All, What is Inclusive Growth? International Policy Centre for Inclusive Growth (IPC-IG), 188. URL: <http://www.worldwewant2015.org/node/350379>
21. Ravallion, M. (2001). Growth, Inequity and Poverty: Looking Beyond Averages. World Development, 29(11). 1803-1815.
22. Samans, R., Blanke, J., Drzeniek, M., Corrigan, G. (2018). The Inclusive Development Index 2018 Summary and Data Highlights. Geneva, Switzerland: World Economic Forum. World Economic Forum. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2018.pdf
23. Stefan, A., Paul, L. (2008). Does it pay to be green? A systematic overview. The Academy of Management Perspectives, 22 (4). 45-62.
24. The Growth Report: Strategies for Sustained Growth and Inclusive Development. Washington DC: World Bank. World Bank. (2008). URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/6507/449860PUB0Bo>
25. Zhukovska, A. (2019). Inkliuzyvnyi pidkhid do rozvytku ekonomiky: henezys vynyknennia ta osnovni polozhennia. Visnyk TNEU, 2. 7-23. [in Ukrainian]

Отримано редакцією / Received: 27.06.25

Прорецензовано / Revised: 10.07.25

Схвалено до друку / Accepted: 15.07.25